

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

và ÂM NHẠC MĨ THUẬT

7

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

HOÀNG LONG (Tổng Chủ biên phần Âm nhạc)

HOÀNG LÂN (Chủ biên)

LÊ MINH CHÂU - NGÔ THỊ NAM

ĐÀM LUYỆN (Tổng Chủ biên kiêm Chủ biên phần Mĩ thuật)

TRIỆU KHẮC LỄ - NGUYỄN QUỐC TOẢN - PHẠM NGỌC TỚI

VÀ ÂM NHẠC MĨ THUẬT

(Tái bản lần thứ mười lăm)

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

Am nhạc Mĩ thuật 71

Bản quyền thuộc Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam - Bộ Giáo dục và Đào tạo.

02 - 2018/CXBIPH/320 - 932/GD

Mã số : 2H715T8

Am nhạc Mi thuật 72

ÂM NHẠC

Bài

1

♦ Học hát :

Bài *Mái trường mến yêu*

♦ Tập đọc nhạc (TĐN) :

TĐN số 1

♦ Âm nhạc thường thức :

Nhạc sĩ Hoàng Việt và bài hát *Nhạc rừng*

TIẾT 1

- Học hát : Bài *Mái trường mến yêu*

- Bài đọc thêm : Nhạc sĩ Bùi Đình Thảo và bài hát *Đi học*

Mái trường mến yêu

Nhạc và lời : LÊ QUỐC THẮNG

Vừa phải - Tinh cảm

*Ở hàng cây xanh thắm dưới mái trường mến yêu. Có loài chim đang hót vang
hoà tựa như nói. Vì hạnh phúc tuổi thơ và cho đời thêm sức sống.
Thầy dịu dặt chúng em với tấm lòng thiết tha. Khi bình minh hé sáng phố phường
còn ngủ yên. Khi giọt sương long lanh vẫn còn đọng trên lá.
Thầy bước đến trường em mang một tình yêu ước mơ. Cho từng ánh mắt trẻ thơ cho*

Bài hát *Mái trường mến yêu* gọi lên hình ảnh ngôi trường quen thuộc với những hàng cây xanh thắm, có đàn chim vui hót trong vòm lá. Nơi đây có các thầy giáo, cô giáo suốt đời gắn bó với sự nghiệp trồng người. Với một tình yêu tha thiết vì đàn em nhỏ thương yêu, thầy cô đã dạy dỗ và đem tới cho các em bao hoài bão, ước mơ tươi đẹp, chấp cánh cho các em bay vào tương lai ngời sáng.

Nét nhạc nhẹ nhàng, tha thiết của bài hát lắng sâu trong tâm hồn tuổi thơ hình ảnh mái trường và các thầy cô yêu quý.

BÀI ĐỌC THÊM

NHẠC SĨ BÙI ĐÌNH THẢO VÀ BÀI HÁT *ĐI HỌC*

Nhạc sĩ Bùi Đình Thảo (1931 - 1997) quê ở thị trấn Đồng Văn, huyện Duy Tiên, tỉnh Hà Nam. Ông bắt đầu sáng tác ca khúc từ năm 1956. Suốt cuộc đời gắn bó với sự nghiệp văn hoá văn nghệ, gần gũi với nông thôn, trong ca khúc của mình, ông thường nói về những con người bình dị của xóm làng trong lao động sản xuất và chiến đấu giữ nước. Giai điệu trong các bài hát của ông dung dị, đậm âm, mềm mại, mang âm hưởng âm nhạc dân gian.

Nhạc sĩ Bùi Đình Thảo đã dành nhiều tâm

sức viết cho thiếu nhi. Sáng tác của ông còn đọng lại những bài như : *Em đi giữa biển vàng* (thơ Nguyễn Khoa Đăng), *Bà thương em, Bàn tay mẹ* (lời Phong Thu), *Sách bút thân yêu ơi ! ...* và nổi tiếng là bài *Đi học* (lời : Minh Chính - Bùi Đình Thảo).

*“Hương rừng thơm đời vắng
Nước suối trong thâm thì
Cọ xoe ở chệ rặng
Râm mát đường em đi”.*

Bài hát *Đi học* ra đời năm 1970 nhưng đến nay vẫn được mọi người yêu thích. Đây là một ca khúc xinh xắn, với giai điệu khá độc đáo, lời thơ đẹp, nhiều hình ảnh sinh động.

Đi học nói về các em bé miền núi lần đầu tiên theo mẹ đến lớp, đến trường trong một khung cảnh thiên nhiên thơ mộng. Nhạc sĩ đã vận dụng chất liệu dân ca Tây hình thành một giai điệu duyên dáng, đầy sức truyền cảm, mang rõ phong cách âm nhạc miền núi phía Bắc.

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Kể tên một vài bài hát viết về mái trường và thầy, cô giáo mà em biết.
2. Em tìm trong bài hát *Mái trường mến yêu* có những câu hát nào giai điệu hoàn toàn giống nhau ?

TIẾT 2

- Ôn tập bài hát : *Mái trường mến yêu*
- Tập đọc nhạc : TĐN số 1
- Bài đọc thêm : *Cây đàn bầu*

Tập đọc nhạc : TĐN số 1

Ca ngợi Tổ quốc (Trích)

Nhạc và lời : HOÀNG VÂN

Nhanh - Vui

Tương lai đang đón chờ tay em và noi theo bước đàn anh.

Tương lai đang đón chờ tay em đi xây dựng nước nhà.

* Nhận xét TĐN số 1 :

- Về cao độ : dùng các nốt Đô - Rê - Mi - Pha - Son.
- Về trường độ : có các hình nốt móc đơn, nốt đen, nốt trắng.

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Tìm các nốt nhạc có trong bài TĐN số 1 và sắp xếp lại trên khuôn nhạc theo thứ tự từ thấp lên cao. Em hãy tập đọc đúng cao độ các nốt đó.
2. Học thuộc bài TĐN số 1 và kết hợp gõ theo âm hình tiết tấu trong bài.

BÀI ĐỌC THÊM

CÂY ĐÀN BẦU

Đàn bầu là một trong những nhạc cụ độc đáo và lâu đời của Việt Nam. Lúc đầu, đàn bầu khá đơn giản, chỉ gồm một ống bương, một dây đàn, một cần đàn và một quả bầu hay nửa cái gáo dừa. Trong quá trình phát triển, cây đàn bầu được cải tiến không ngừng. Đàn bầu phổ biến hiện nay gồm có : thân

đàn hình hộp dài, phần đầu nhỏ hơn phần cuối, mặt đàn hơi phồng làm bằng gỗ nhẹ, có lỗ thoát âm. Ở đầu đàn có một cần đàn làm bằng tre, mềm dẻo, đầu vót nhỏ dần và uốn cong ; cần đàn xuyên qua vỏ quả bầu già cắt đáy và cắm xuống thân đàn. Cuối đàn có một trục bằng gỗ hoặc bằng kim loại để lên dây. Dây đàn bằng kim loại được buộc vào cần đàn, mắc vào trục đàn. Que gảy bằng tre hoặc song vót nhọn.

Về nguyên lí phát âm, đàn bầu dùng âm bồi. Khi chơi đàn, nhạc công gảy vào dây, đồng thời cạnh bàn tay chạm nhẹ vào điểm nút của dây tạo nên âm bồi. Kỹ thuật diễn tấu của bàn tay phải có gảy, có vè, tay trái nhạc công uốn cần đàn. Do sự đàn hồi của dây khi căng khi chùng mà âm thanh nâng cao hay hạ thấp, luyện lảy uyển chuyển, điêu luyện. Kỹ thuật tay trái có ngón rung, ngón nhấn, ngón chùn, ngón nhún. Đàn bầu có thể đánh được bán âm, $\frac{1}{3}$ hay $\frac{1}{4}$ âm. Tầm cỡ âm của đàn bầu rộng ba quãng tám.

Âm sắc của đàn bầu óng chuốt, ngọt ngào, quyến rũ, sâu thẳm, làm say mê người nghe. Trong những năm gần đây, người ta đã thành công trong việc khuếch đại âm, làm cho âm thanh đàn bầu vang to nhưng vẫn giữ được màu âm độc đáo truyền thống.

Đàn bầu thường được sử dụng để độc tấu hoặc đệm khi ngâm thơ. Gần đây, đàn

TIẾT 3

- Ôn tập bài hát : *Mái trường mến yêu*
- Ôn tập Tập đọc nhạc : TĐN số 1
- Âm nhạc thường thức : Nhạc sĩ Hoàng Việt và bài hát *Nhạc rừng*

Âm nhạc thường thức

NHẠC SĨ HOÀNG VIỆT VÀ BÀI HÁT *NHẠC RỪNG*

1. Nhạc sĩ Hoàng Việt (1928 - 1967)

Tên khai sinh của nhạc sĩ là Lê Chí Trực. Ông sinh năm 1928, quê ở xã An Hữu, huyện Cái Bè, tỉnh Tiền Giang. Nhạc sĩ là tác giả của nhiều ca khúc nổi tiếng như : *Lên ngàn, Lá xanh, Mùa lúa chín, Tình ca, ...* Tác phẩm *Quê hương* của ông là bản giao hưởng nhiều chương đầu tiên của nền âm nhạc Việt Nam hiện đại. Ông đã hi sinh năm 1967 ở miền Nam, trên đường đi công tác trong thời kì chống Mĩ cứu nước. Từ năm 1985, ở Thành phố Hồ Chí Minh có một đường phố mang tên ông. Năm 1996, ông được Nhà nước truy tặng Giải thưởng Hồ Chí Minh về Văn học - Nghệ thuật.

2. Bài hát *Nhạc rừng*

Bài hát *Nhạc rừng* được nhạc sĩ Hoàng Việt sáng tác năm 1953 ở Nam Bộ, trong thời kì kháng chiến chống thực dân Pháp.

Bài hát viết ở nhịp $\frac{2}{4}$, âm nhạc vui tươi, trong sáng, nhịp nhàng thể hiện vẻ đẹp của rừng miền Đông Nam Bộ. Bài hát như một bức tranh sinh động, tràn đầy âm thanh của thiên nhiên. Những tiếng chim, tiếng suối, tiếng lá rừng ... cùng hoà quyện vào nhau tạo nên một bản “nhạc rừng” bất tận, trong đó nổi lên hình ảnh các anh bộ đội trẻ tuổi lạc quan yêu đời, say mê ca hát và cũng rất anh dũng chiến đấu chống quân thù.

Đây là một trong số những bài hát hay được viết trong thời kì kháng chiến chống thực dân Pháp. Bài hát có sức sống lâu bền trong sinh hoạt ca nhạc của

Nhạc rừng

Nhạc và lời : HOÀNG VIỆT

Vừa phải - Trong sáng

Cúc cu ! Cúc cu ! Chim rừng ca trong nắng. Im nghe ! Im
nghe ! Ve rừng kêu liên miên. Rừng hát gió lay trên cành biếc lao
xao ! Rì rào ! Dòng suối uốn quanh làn nước trôi trong xanh. Róc rách ! Róc rách ! Nước
luồn qua khóm trúc. Lá rơi ! Lá rơi ! Xoay tròn nước cuốn trôi. Có anh chiến sĩ đi

qua khu rừng vắng. Lắng nghe nhạc rừng tâm hồn vui phơi phới. Anh cười một mình rồi
cất tiếng hát vang. Cây rừng dội tiếng theo lời ca mênh mang. Tính tang tính
tinh miền Đông gian lao mà anh dừng. Tính tang tính tình hằng hái chiến đấu chống quân
thù. Đường xa chân đi vui bước. Lòng xuân thêm bao thắm tươi. Nhạc
rừng vắng đưa cùng nhịp bước. Hương rừng thoảng đưa hồn say
sưa. Cúc... ...sưa. Rừng bát ngát ơi rừng mến yêu.

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Ôn tập bài hát *Mãi trường mến yêu* và TĐN số 1.
2. Em hãy phát biểu cảm nghĩ sau khi nghe bài hát *Nhạc rừng*.

Bài

2

♦ Học hát :

Bài *Lí cây đa*

♦ Nhạc lí :

- Nốt tròn
- Nhịp $\frac{4}{4}$
- Nhịp lấy đà

♦ Tập đọc nhạc :

TĐN số 2, số 3

♦ Âm nhạc thường thức :

Sơ lược về một vài nhạc cụ phương Tây

TIẾT 4

- Học hát : Bài *Lí cây đa*

- Bài đọc thêm : Hội Lim

Lí cây đa

Dân ca quan họ Bắc Ninh

Hơi nhanh

Trèo lên quán dốc ngồi gốc ới a cây đa rằng tôi
 lí ới a cây đa rằng tôi lời ới a cây đa. Ai
 đem a tình tình tang tình rằng cho đôi mình gặp xem hội cái đêm hôm
 rằm rằng tôi lí ới a cây đa rằng tôi lời ới a cây đa.

Bắc Ninh là một tỉnh ở phía Bắc, giáp với Thủ đô Hà Nội. Vùng Kinh Bắc xưa có truyền thống hát quan họ từ lâu đời. Những làn điệu quan họ duyên dáng, trữ tình, có phong cách riêng biệt, tạo nên một miền dân ca nổi tiếng ở nước ta. Nhiều bài dân ca quan họ đã được phổ biến rộng rãi như : *Hoa thơm bướm lượn, Người ở đừng về, Trống cơm, Ba mươi sáu thứ chim, Trèo lên trái núi thiên thai, Còn duyên, Qua cầu gió bay, Thoả nỗi nhớ mong ...*

Dân ca quan họ Bắc Ninh có hàng trăm bài khác nhau. *Lí cây đa* là một trong những bài dân ca quan họ quen thuộc.

“Trèo lên quán dốc
Ngồi gốc cây đa
Cho đôi mình gặp
Xem hội đêm rằm ...”.

Từ lời thơ trên, ông cha ta đã sáng tác thành một bài ca hoàn chỉnh và còn lưu truyền đến ngày nay. Với chất nhạc vui tươi, dí dỏm, mềm mại, bài hát gợi nên không khí của ngày hội quan họ.

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Học thuộc bài *Lí cây đa*. Chú ý hát đúng những tiếng có dấu luyện.
2. Kể tên một vài bài dân ca quan họ Bắc Ninh mà em biết.

BÀI ĐỌC THÊM

HỘI LIM

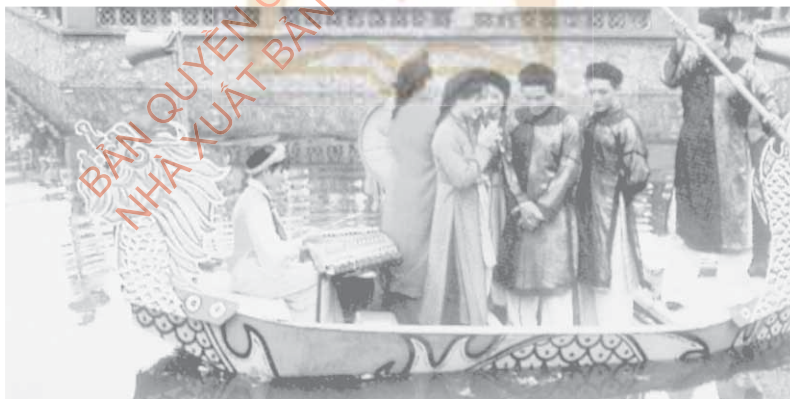
Vùng Kinh Bắc xưa có đến 49 làng hát quan họ. Hội Lim chính là hội Chùa làng Lim được tổ chức trên đôi Lim ở xã Nội Duệ, huyện Tiên Du, tỉnh Bắc Ninh.

Hàng năm, cứ đến ngày 13 tháng Giêng âm lịch, các “bạn” quan họ làng Lim lại mời các “bạn” quan họ kết nghĩa với mình từ làng Bịu và Tam Sơn sang làng Lim hát với nhau. Sau khi chủ, khách vào Chùa Lim lễ Phật, chủ đón khách về nhà tiếp đãi và mở canh hát. Trên đôi Lim, các bạn quan họ vẫn tiếp tục ca hát.

Quan họ là lối hát đối đáp nam nữ đạt trình độ cao về âm nhạc. Vào đầu canh hát, các “liền anh”, “liền chị” hát các giọng “lẻ lối” sau chuyển sang các giọng “vặt” và cuối cùng là các giọng “giã bạn” để chia tay.

Cho đến nay, người ta đã sưu tầm được trên 200 làn điệu quan họ. Một vùng dân ca giàu làn điệu như quan họ Bắc Ninh thì ngay cả trên thế giới cũng hiếm thấy.

TIẾT 5

- Ôn tập bài hát : *Lí cây đa*
- Nhạc lí : Nhịp $\frac{4}{4}$
- Tập đọc nhạc : TĐN số 2

Nhạc lí : Nhịp $\frac{4}{4}$

1. Nhịp $\frac{4}{4}$

Nhịp $\frac{4}{4}$ còn có kí hiệu là nhịp C, mỗi nhịp có 4 phách, mỗi phách bằng một nốt đen.

Phách thứ nhất là phách mạnh, phách thứ hai là phách nhẹ, phách thứ ba là phách mạnh vừa, phách thứ tư là phách nhẹ.

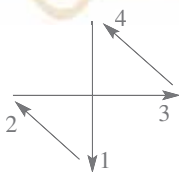
Nốt tròn (○) có trường độ bằng 4 nốt đen.

Ví dụ nhịp $\frac{4}{4}$:

2. Cách đánh nhịp $\frac{4}{4}$

Nhịp $\frac{4}{4}$ được thể hiện bằng động tác tay phải theo hình vẽ như sau :

3. Ứng dụng nhịp $\frac{4}{4}$

Nhịp $\frac{4}{4}$ thường được dùng trong các hành khúc, các bài hát trang nghiêm hoặc bài hát trữ tình.

TIẾT 6

- Nhạc lí : Nhịp lấy đà
- Tập đọc nhạc : TĐN số 3
- Âm nhạc thường thức : Sơ lược về một vài nhạc cụ phương Tây

Nhạc lí : Nhịp lấy đà

Lên đàn

(Trích)

Nhạc : LƯU HỮU PHƯỚC

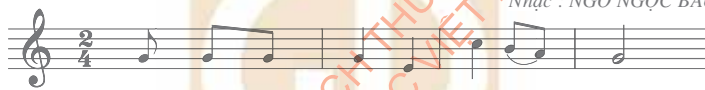

Quan sát ví dụ trên, ta thấy nhịp đầu tiên không đủ 4 phách, chỉ có một phách nhẹ cuối cùng của nhịp là nốt Son đen. Đây là một nhịp thiếu, còn gọi là *nhịp lấy đà*. Có nhiều dạng nhịp lấy đà, sau đây là một ví dụ :

Khăn quàng thắm mãi với em

(Trích)

Nhạc : NGÔ NGỌC BÁU

Tập đọc nhạc : TĐN số 3

Đất nước tươi đẹp sao

Nhạc Ma-lai-xi-a

Lời Việt : VŨ TRỌNG TƯỜNG

Đẹp sao đất nước như bài thơ. Biển xanh thấp thoáng bao cánh
(Ngày) mai như cánh chim hải âu. Vượt khơi bay khắp muôn phương
bướm. Dừa xanh ôm ấp bao nếp nhà. Êm ả tiếng ru
trời. Càng yêu tha thiết quê hương này cùng tiếng hát ru
hỏi trên cánh nổi tuổi thơ. Ngày ...
hỏi ngày ấu thơ êm đêm.

* Nhận xét TĐN số 3 :

- Về cao độ : dùng đủ 7 âm Đô - Rê - Mi - Pha - Son - La - Si.
- Về trường độ : có các hình nốt đen, móc đơn, trắng có chấm đôi, đen có chấm đôi, lặng đen.
- Có đảo phách :
- Có khung thay đổi :
- Âm hình tiết tấu chủ yếu là :

Âm nhạc thường thức

SƠ LƯỢC VỀ MỘT VÀI NHẠC CỤ PHƯƠNG TÂY

Nhiều nhạc cụ phương Tây du nhập vào nước ta đã từ lâu. Phổ biến hơn cả là các loại đàn như : pi-a-nô, vi-ô-lông, ghi-ta, ắc-coóc-đê-ông ...

1. Đàn pi-a-nô

Đàn pi-a-nô còn gọi là dương cầm, nó thuộc loại đàn phím. Pi-a-nô dùng để độc tấu, hoà tấu, đệm cho các nhạc cụ khác hoặc đệm cho hát.

2. Đàn vi-ô-lông

Đàn vi-ô-lông còn gọi là vĩ cầm, có 4 dây, dùng cung kéo trên dây đàn. Đàn có hình dáng giống vi-ô-lông nhưng có kích cỡ lớn hơn nhiều, âm thanh trầm, ấm hơn vi-ô-lông - đó là đàn vi-ô-lông xen, còn gọi là xen-lô. Hai cây đàn này có thể độc tấu hoặc hoà tấu trong dàn nhạc.

3. Đàn ghi-ta

- Đàn ghi-ta có nguồn gốc từ Tây Ban Nha, có 6 dây, dùng ngón tay gảy hoặc miếng gảy. Đàn có thể độc tấu, đệm cho các nhạc cụ khác hoặc đệm cho hát.
- Ghi-ta có 2 loại là ghi-ta gỗ và ghi-ta điện.

4. Đàn ắc-coóc-đê-ông

Đàn ắc-coóc-đê-ông còn gọi là phong cầm. Đàn này dùng hộp gió để điều khiển tiếng đàn. Bàn phím của ắc-coóc-đê-ông giống như đàn pi-a-nô nhưng số lượng phím ít hơn. Đàn dùng để độc tấu hoặc đệm cho hát. Đàn ắc-coóc-đê-ông rất tiện dụng trong hoạt động ca nhạc

Đàn ắc-coóc-đê-ông

Đàn xen-lô

Đàn pi-a-nô

Đàn ghi-ta

Đàn vi-ô-lông

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Tập đọc TĐN số 3 và kết hợp đánh nhịp $\frac{4}{4}$.
2. Tìm nhịp lấy đà trong một số bài hát mà em biết.

TIẾT 7 ÔN TẬP VÀ KIỂM TRA

1. Ôn tập hai bài hát

- Mái trường mến yêu
- Lí cây đa

2. Ôn tập Nhạc lí

- Nhịp $\frac{4}{4}$ và cách đánh nhịp
- Nhịp lấy đà
- So sánh nhịp $\frac{4}{4}$ với nhịp $\frac{3}{4}$ và nhịp $\frac{2}{4}$

3. Ôn tập Tập đọc nhạc

Ôn TĐN số 1, 2, 3

* Ghi nhớ cách thể hiện

a) Hình tiết tấu của TĐN số 1 :

b) Hình tiết tấu của TĐN số 2 :

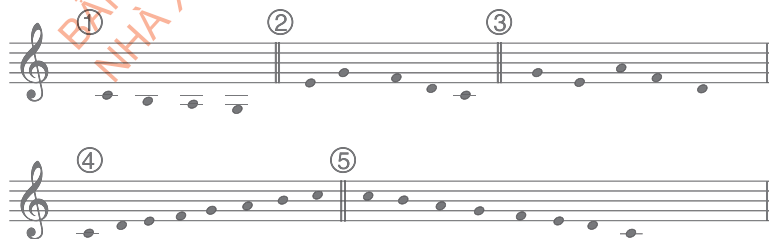

c) Hình tiết tấu của TĐN số 3 :

d) Cao độ

Tập đọc các ví dụ dưới đây :

Bài

3

♦ Học hát :

Bài *Chúng em cần hoà bình*

♦ Tập đọc nhạc :

TĐN số 4

♦ Âm nhạc thường thức :

Nhạc sĩ Đỗ Nhuận và bài hát *Hành quân xa*

TIẾT 8

Học hát : Bài *Chúng em cần hoà bình*

Chúng em cần hoà bình

Nhạc và lời : HOÀNG LONG
HOÀNG LẤN

Vui khoẻ - Vững tin

Để loài người chung sống trong hoà bình .
(Một nụ) cười em bé khi chào đời.

Để đàn em được vui ca học hành.
Một giọng hát làm say mê lòng người.

Để ngàn cây lá hoa vườn mầu xanh.
Lời mẹ ru thiết tha trên vành nôi.

Bạn bè sống với nhau trong tình yêu
Một cuộc sống mến thương bao người mơ

Nhạc sĩ Hoàng Long và người em sinh đôi là nhạc sĩ Hoàng Lân đã viết nhiều ca khúc cho tuổi thơ. Những bài hát của Hoàng Long - Hoàng Lân đã được các em đón nhận và yêu thích như : *Em đi thăm miền Nam, Bác Hồ - Người cho em tất cả, Từ rừng xanh cháu về thăm Lăng Bác, Những bông hoa - những bài ca, Đi học về ...*

Hưởng ứng phong trào thiếu nhi quốc tế *Ngọn cờ hoà bình* năm 1985, hai tác giả đã viết bài hát *Chúng em cần hoà bình* để nói lên ước vọng của tuổi thơ mong muốn cuộc sống yên vui đầy tình thân ái.

Bài hát mang tính chất hành khúc với giai điệu vui tươi, trong sáng, phù hợp với hát tập thể.

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Học thuộc bài *Chúng em cần hoà bình*, vừa hát vừa đánh nhịp $\frac{2}{4}$.
2. Kể tên một vài bài hát của hai nhạc sĩ Hoàng Long và Hoàng Lân mà em biết.

TIẾT 9

- Ôn tập bài hát : *Chúng em cần hoà bình*
- Tập đọc nhạc : TĐN số 4
- Bài đọc thêm : Hội xuân “Sắc bùa”

Tập đọc nhạc : TĐN số 4

Mùa xuân về

Nhạc và lời : PHAN TRẦN BẢNG

Vừa phải

Boong binh boong ! Binh bùng binh ! Chiêng trống đang hoà vang lòng
vang. Theo con suối, theo nương ngàn chiêng trống đang gọi mùa xuân
về. Chiêng trống đang gọi ca mùa xuân.

* Nhận xét TĐN số 4 :

- Nhịp đầu tiên là nhịp lấy đà.
- Về cao độ : có các nốt Mi - Pha - Son - La - Si - Đồ.
- Về trường độ : có nốt trắng, nốt đen, nốt đen chấm đôi và móc đơn.

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Hát và kết hợp một vài động tác phụ hoạ cho bài *Chúng em cần hoà bình*.
2. Đọc bài TĐN số 4, kết hợp với đánh nhịp.

BÀI ĐỌC THÊM

HỘI XUÂN “SẮC BÙA”

Vào dịp Tết và đầu xuân, đồng bào Mường thường tổ chức hội xuân “Sắc bùa” (tiếng Mường là “Xéc bùa”). Đây là một hình thức chúc tụng, cầu mong được mùa, mong cuộc sống bình yên cho con người ...

Ở một vài vùng người Kinh cũng có chơi hội “Sắc bùa” (như Bến Tre, Quảng Ngãi, Quảng Bình) nhưng kiểu cách không giống người Mường.

“Xéc bùa” Mường do phường bùa tiến hành. Theo quy định từ xưa, phường bùa gồm có một ông Trùm giỏi hát và 12 cô gái mang 12 cái chiêng có núm, 2 người khiêng 2 cái thúng đựng gạo tặng phẩm. Từ mùng 2 Tết, phường bùa bắt đầu “Xéc bùa” ở làng mình trước, lần lượt từng nhà, rồi đi “Xéc bùa” tiếp các làng khác.

Khi đi đường, phường bùa đánh bài chiêng “Đi đường”. Đến mỗi nhà họ đánh bài chiêng “Xin mở cổng”. Sau khi được vào nhà, ông Trùm hát và đàn công chiêng đánh bài “Mở nước” ca tụng sự phồn vinh của gia chủ. Sau khi chủ nhà tặng gạo, phường bùa trở ra, vừa đi vừa đánh chiêng và đi sang nhà khác. Nếu chủ nhà mời hát thì hát đối đáp (hát thường) sau đó phường được mời hát có khi thâu đêm chưa xong. Chương trình âm nhạc của “Xéc bùa” có 12 bài chiêng và 12 bài hát chia thành từng cặp, mỗi cặp một bài chiêng - một bài hát, ứng với một tháng trong năm. Ngày nay ở các vùng dân tộc Mường vẫn còn chơi “Xéc bùa” nhưng không theo đầy đủ lệ chơi như ngày xưa.

TIẾT 10

- Ôn tập bài hát : *Chúng em cần hoà bình*
- Ôn tập Tập đọc nhạc : TĐN số 4
- Âm nhạc thường thức : Nhạc sĩ Đỗ Nhuận
và bài hát *Hành quân xa*

Âm nhạc thường thức

NHẠC SĨ ĐỖ NHUẬN VÀ BÀI HÁT *HÀNH QUÂN XA*

1. Nhạc sĩ Đỗ Nhuận (1922 - 1991)

Nhạc sĩ Đỗ Nhuận sinh tại Hải Dương nhưng lớn lên ở thành phố Hải Phòng. Ông tham gia cách mạng từ khi còn trẻ và đã có rất nhiều đóng góp cho nền âm nhạc Việt Nam hiện đại. Nhạc sĩ là tác giả của những bài hát nổi tiếng như : *Nhớ chiến khu, Áo mùa đông, Du kích ca, Du kích sông Thao, Chiến thắng Điện Biên, Vui mở đường, Việt Nam quê hương tôi ...* và nhiều thể loại âm nhạc khác. Nhạc kịch *Cô Sao* của Đỗ Nhuận là vở nhạc kịch đầu tiên của nền âm nhạc Việt Nam hiện đại. Ông đã được Nhà nước truy tặng Giải thưởng Hồ Chí Minh về Văn học - Nghệ thuật.

2. Bài hát *Hành quân xa*

Nhạc sĩ Đỗ Nhuận đã tham gia chiến dịch Điện Biên Phủ lịch sử (1954). Ông kể chuyện sáng tác bài hát *Hành quân xa* như sau :

“Thu - Đông năm 1953, tại Đại Từ - Thái Nguyên, tôi cùng đơn vị của mình là Đại đoàn 308 vượt đèo Khê qua sông Hồng để chuẩn bị mở chiến dịch Điện Biên Phủ. Cán bộ phổ biến mục tiêu hành quân cho bộ đội xong thì nhiều người thắc mắc : Trên bản đồ nước ta làm gì có địa danh Trần Đình ? (Đó là tên gọi bí mật để chỉ Điện Biên Phủ). Bàn cãi một lúc, sau đó có một giọng cất cao : “Thôi, dẹp thắc mắc nhé ! Tuyệt đối tin tưởng ở trên. Đồi chúng ta đâu có giặc là ta cứ đi”. Nghe thấy câu nói ấy, như một tia chớp loé lên trong đầu, một ý tứ hay quá có thể làm bài hát, tôi vội chép vào sổ tay ...

Đường hành quân trong màn sương đục, rừng núi điệp trùng, những âm điệu mang theo lời ca vang lên trong óc tôi :

Hành quân xa dẫu qua nhiều gian khổ, vai vác nặng ta đã đỡ mỏi.

Tôi vừa đi vừa suy nghĩ bố cục bài hát : sẽ là một đoạn nhạc, âm hưởng dân tộc và toàn bộ cấu trúc gọn gàng, chặt chẽ. Tiếp đó là câu hát :

Mất ta sáng, chí căm thù bảo vệ đồng quê ta tiến bước. Đồi chúng ta đâu có giặc là ta cứ đi.

Thế là đã hoàn chỉnh
nhạc điệu của bài ca. Qua
Nà Sản, đoàn quân đi về
hướng Sơn La. Trong ánh
trăng mờ, những ý nghĩ
mới nảy nở trên suốt
chặng đường hành quân và
tôi đã viết tiếp lời thứ hai :
*Bọn xâm lăng (kia) nó
gây nhiều đau khổ
Kìa đồng bào đang
mất đồ chờ ta ...*

Bài hát kết thúc trong niềm tin cuộc kháng chiến thần thánh chống thực dân
Pháp của nhân dân ta nhất định thắng lợi.”

Khúc quân hành của người chiến sĩ Điện Biên năm xưa vẫn tiếp tục âm vang
trên suốt chiều dài chặng đường chống Mỹ cứu nước của dân tộc ta.

Theo Tạp chí Âm nhạc

Hành quân xa

Nhịp đi - Trầm hùng

Nhạc và lời : ĐỖ

Hành quân xa dẫu qua nhiều gian khổ. Vai vác nặng ta đã
Dù đôi chân (qua) những chặng đường có mỏi. Vẫn bước dồn ta hãy
Bọn xâm lăng (kia) nó gây nhiều đau khổ. Kìa đồng bào đang mất

đồ mớ hội. Mắt ta sáng chí căm thù báo vệ đồng quê ta
hỏi vì đâu. Mấy năm trước sống cơ cực vì bọn giặc kia nó
đổ chờ ta. Máu giai cấp chí căm thù đợi lệnh truyền ra ta

tiên bước. Đòi chúng ta đâu có giặc là ta cứ đi.
áp bức. Đòi chúng ta đâu có giặc là ta cứ đi.
quyết chiến. Đòi chúng ta đâu có giặc là ta cứ đi.

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Hãy kể tên một số bài hát của nhạc sĩ Đỗ Nhuận mà em biết.
2. Học thuộc bài hát *Chúng em cần hoà bình*.

Bài

4

- ◆ Học hát :
Bài *Khúc hát chim sơn ca*
- ◆ Nhạc lí :
- Cung và nửa cung
- Dấu hoá
- ◆ Tập đọc nhạc :
TĐN số 5
- ◆ Âm nhạc thường thức :
Giới thiệu nhạc sĩ Bết-tô-ven

TIẾT 11

Học hát : Bài *Khúc hát chim sơn ca*

Khúc hát chim sơn ca

Nhạc và lời : ĐỖ HOÀ AN

Vui - Rộn rã - Không nhanh

Tiếng sơn ca ngân nga đầu dây, giữa không gian bao la thơ ngây
ngõ trên cao tiếng sáo diều vi vu vi vu. Gọi ánh trăng lên vui
đêm trung thu, gọi nắng ban mai xua tan sương mù, tiếng sơn ca
dâng cho đời khúc hát mê say. Oĩ sơn ca hỡi sơn ca. Em cũng

Sơn ca được gọi là “danh ca” của các loài chim. Từ tiếng hót tuyệt vời của chim sơn ca, tác giả Đỗ Hoà An đã khéo liên hệ đến những bạn nhỏ có giọng hát như sơn ca, có thể “gọi ánh trắng vàng, gọi nắng xuân sang bằng tiếng hát mê say tuổi thơ”. Tác giả mong cho tiếng hát của các em vang khắp mọi nơi để mọi người cùng chung sống trong tình thân ái, đoàn kết.

Bài hát chia thành 2 đoạn :

- Đoạn một nét nhạc dịu dàng tả tiếng chim sơn ca và sự liên hệ giữa tiếng hát sơn ca với thiên nhiên, với cuộc sống con người.

- Đoạn hai âm nhạc say sưa thấm thiết hơn, nói về giọng hát “sơn ca” hồn nhiên, trong sáng của các em nhỏ với ước mong một cuộc sống hoà bình hạnh phúc cho

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Học thuộc lời và hát đúng giai điệu bài *Khúc hát chim sơn ca*.
2. Em hãy xác định đoạn một và đoạn hai của bài hát bắt đầu từ chỗ nào và kết thúc ở chỗ nào.

TIẾT 12

- Ôn tập bài hát : *Khúc hát chim sơn ca*
- Nhạc lí : - Cung và nửa cung
- Dấu hoá

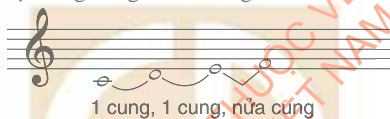
Nhạc lí

- CUNG VÀ NỬA CUNG - DẤU HOÁ

1. Cung và nửa cung

Cung và nửa cung là đơn vị dùng để chỉ khoảng cách về độ cao giữa 2 âm thanh đi liền bậc. Một cung bằng 2 nửa cung.

Ví dụ :

Trong 7 bậc âm tự nhiên : Đô, Rê, Mi, Pha, Son, La, Si, (Đô) có những khoảng cách một cung và nửa cung như sau :

- Đô - Rê : 1 cung
- Rê - Mi : 1 cung
- Mi - Pha : $\frac{1}{2}$ cung
- Pha - Son : 1 cung
- Son - La : 1 cung
- La - Si : 1 cung
- Si - Đô : $\frac{1}{2}$ cung

Ghi một cung và nửa cung trên khuông nhạc thường dùng kí hiệu :

2. Dấu hoá

a) *Dấu hoá* là kí hiệu dùng để thay đổi độ cao của các nốt nhạc. Có 3 loại dấu hoá thường dùng là : dấu thăng ($\sharp$), dấu giáng ($\flat$), dấu bình ($\natural$). Dấu thăng có tác dụng nâng cao nốt nhạc lên nửa cung. Dấu giáng hạ thấp nốt nhạc xuống nửa cung. Dấu bình chỉ sự huỷ bỏ hiệu lực của dấu thăng hoặc dấu giáng. Dấu hoá đặt sau khoá nhạc hoặc đặt trước nốt nhạc.

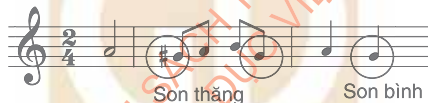
b) *Dấu hoá suốt* đặt ở đầu khuông nhạc (sau khoá nhạc) gọi là *hoá biểu*. Các dấu hoá trong *hoá biểu* được ghi cùng một loại, nó có hiệu lực với tất cả các nốt cùng tên trong bản nhạc. Trên hoá biểu có thể có từ 1 đến 7 dấu hoá.

Ví dụ :

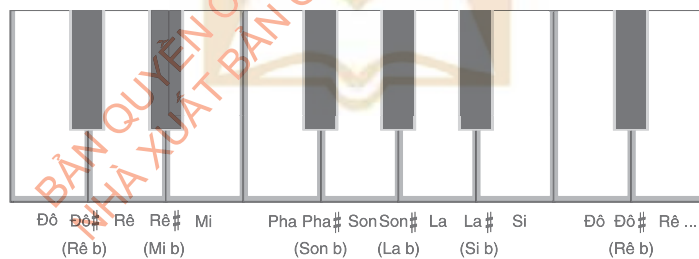
c) *Dấu hoá bất thường* đặt ở trước nốt nhạc chỉ có ảnh hưởng tới nốt nhạc cùng tên đứng sau nó trong phạm vi một nhịp.

Ví dụ :

Nốt Son ở nhịp thứ ba trở lại nốt Son bình.

d) Quan sát các nốt nhạc cách nhau một cung và nửa cung trên đàn phím :

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Tìm khoảng cách nửa cung và một cung trong 2 nhịp đầu của bài hát *Khúc hát chim sơn ca*.
2. Tìm những câu hát có giai điệu giống nhau trong bài hát vừa học.

TIẾT 13

- Ôn tập bài hát : Khúc hát chim sơn ca
- Tập đọc nhạc : TĐN số 5
- Âm nhạc thường thức : Giới thiệu nhạc sĩ Bét-tô-ven

Tập đọc nhạc : TĐN số 5
Em là bông hồng nhỏ
 (Trích)

Vừa phải Nhạc và lời : TRỊNH CÔNG SƠN

Em sẽ là mùa xuân của mẹ. Em sẽ là màu nắng của
 (Trang sách) hồng nằm mơ màng ngủ. Em gói đầu trên những vầng

cha. Em đến trường học bao điều lạ. Mối biết cười là những nụ
 thơ. Em thấy mình là bông hồng nhỏ. Bay giữa ...

hoa. Trang sách ...

... đời làm mát ngày qua ...

* Nhận xét TĐN số 5 :

- Về cao độ : có dùng nốt Pha ở dòng 5. Nốt Pha ở khe 1 có dấu thăng đứng trước (đó là nốt “Pha thăng” cao hơn nửa cung so với nốt Pha). Đây là dấu hoá bất thường.

- Về trường độ : có nốt đen và nốt trắng.

- Bài nhạc dùng nhịp $\frac{4}{4}$. Nhịp đầu tiên là nhịp lấy đà.

Âm nhạc thường thức

GIỚI THIỆU NHẠC SĨ BÉT-TÔ-VEN

Lút-vích van Bét-tô-ven (1770 -1827) là nhạc sĩ thiên tài người Đức, sinh ở thành phố Bon, tác giả của những tác phẩm âm nhạc nổi tiếng : 9 bản giao hưởng, 32 bản xô-nát cho đàn pi-a-nô và rất nhiều tác phẩm xuất sắc khác ...

Trong cuộc đời, ông gặp nhiều khó khăn, đau khổ và mắc bệnh điếc. Tuy vậy, ông vẫn sáng tác đều đặn và càng lớn tuổi ông càng sáng tác những tác phẩm âm nhạc có giá trị hơn, hoàn hảo hơn. Giao hưởng số 3, số 5, số 6, số 9 và xô-nát số 8, số 14, số 23 là những bản nhạc rất quen biết với công chúng yêu âm

BUỘC TOÀN THẾ GIỚI PHẢI NHẮC ĐẾN TÊN

Năm 1787, lần đầu tiên Bét-tô-ven đến Viên, thủ đô nước Áo. Việc chính của Bét-tô-ven là đến thăm Mô-da, một nhạc sĩ thiên tài. Khi Bét-tô-ven tới thì đúng lúc nhà soạn nhạc Mô-da đang sáng tác vở nhạc kịch *Đông Giông*.

Bước ra mở cửa, Mô-da thấy một thanh niên khoẻ mạnh trạc 17 tuổi, dáng dấp hơi thô : vai rộng, trán cao, duy có đôi mắt thì lúc nào cũng như sáng rực lên. Chàng thanh niên rụt rè nói :

- Thưa nhạc sư, tôi biết nhạc sư rất bận nhưng quả thực tôi vừa từ Bon tới đây, rất mong được nhạc sư chỉ bảo cho.

Từ ngày nổi tiếng, Mô-da rất sợ những vị khách tự nhận là “thần đồng” đến xin được dạy bảo. Hơn ai hết, Mô-da hiểu rất rõ nghệ thuật đầu phải là con đường đầy hoa hồng. Trong lĩnh vực nghệ thuật, đánh giá sai về một con người chính là làm khổ con người đó suốt đời.

Mô-da chỉ vào cây đàn pi-a-nô, bảo :

- Anh bạn trẻ thành Bon, hãy chơi một bài mà anh yêu thích nhất.

Bét-tô-ven ngồi xuống ghế, khẽ đặt hai bàn tay to lên mặt đàn, những đầu ngón tay lướt nhẹ trên những phím đàn.

Tiếng nhạc mở đầu gọi cho Mô-da một bản xô-nát khá quen thuộc, đòi hỏi rất nhiều kĩ xảo phức tạp. Với phong cách mạnh mẽ, phóng khoáng, chàng thanh niên này đã đạt tới trình độ kĩ thuật điêu luyện.

Đưa mắt nhìn Mô-da, Bét-tô-ven cứ tưởng nhạc sư bị cuốn hút vào bài biểu diễn “tù” của mình. Nào ngờ, anh rất ngạc nhiên khi thấy nhạc sĩ bậc thầy tỏ vẻ lơ là dần.

Tiếng nhạc vừa dứt, Mô-da gật gù bảo Bét-tô-ven :

- Khá đấy ! Có nhạc cảm và kĩ thuật tốt. Cứ khổ luyện đi, anh sẽ trở thành một nhạc sư giỏi.

“Nhạc sư giỏi” ? Bét-tô-ven không muốn đi theo con đường đó. Điều chàng mơ ước chính là muốn để lại cho đời những bản nhạc bất hủ ! Chàng cố nén hồi hộp, mạnh dạn nói :

- Thưa nhạc sư, tôi rất muốn tập sáng tác. Xin ngài hãy ra cho tôi một chủ đề, tôi sẽ cố gắng sáng tác tuy hứng để ngài dạy bảo cho.

Mô-da nhìn chàng trai, suy nghĩ một lát, rồi bước tới bên cây đàn, mười ngón tay lúc nhanh, lúc chậm nhấn trên phím đàn dựng thành một chủ đề âm nhạc. Ông đưa mắt nhìn vị khách trẻ như có ý bảo : “Chủ đề đấy ! Anh bạn hãy thử tạo nên một bản nhạc xem sao !”

Vài giây yên lặng thoáng qua, Bét-tô-ven không hề lúng túng. Dưới những ngón tay mềm mại, những âm thanh êm dịu tan ra, có lúc nhịp nhàng thánh thót, có lúc sôi động mãnh liệt khiến Mô-da phải ồm ồm, nhăn trán vì tâm hồn bị dòng nhạc cuốn hút mỗi lúc một thêm mạnh mẽ.

- Hãy dừng lại ! - Mô-da giơ tay ra hiệu.

Được nghe đúng những tiếng nhạc bật ra từ trái tim đầy hấp dẫn và kì diệu của Bét-tô-ven, Mô-da xúc động hỏi :

- Tên anh là gì ?

- Thưa, tôi là Lút-vích van Bét-tô-ven ạ !

Mô-da tiến lại gần, đặt hai bàn tay còn run rẩy vì cảm xúc mạnh lên vai chàng trai trẻ và nói khẽ như thăm thì nhưng khẳng định :

- Rồi đây anh bạn sẽ buộc toàn thế giới phải nhắc đến tên mình !

Chàng trai trẻ thành Bon cảm thấy choáng váng xúc động khi nghe những lời nói như vậy từ một Mô-da thiên tài.

Theo sách *Cuộc sống và sự nghiệp* - NXB Kim Đồng

Bài ca hoà bình

(Trích đoạn hợp xướng trong *Giao hưởng số 9*)

Nhạc : BẾT-TÔ-VEN

Phiên dịch lời : LÝ TRỌNG

Trang nghiêm

Hoà bình trên trái đất cho muôn người là niềm mơ ước
Loài người luôn quyết thắng thiên tai và bạo lực gìn giữ...

đã xa xưa ... cho hoà bình. Bao lâu đã vùng lên đấu tranh giành
lấy ấm no với quyền con người. A ! Cùng chung sống
mãi bên nhau chan hoà tình thân ái muôn ngàn đời.

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Em kể đôi điều về nhạc sĩ vĩ đại người Đức Bết-tô-ven.
2. Đọc bài TĐN số 5, hát và kết hợp đánh nhịp.

TIẾT 14 ÔN TẬP

1. Ôn tập hai bài hát

- Chúng em cần hoà bình
- Khúc hát chim sơn ca

2. Ôn tập Nhạc lí

- Cung và nửa cung
- Dấu hoá

3. Ôn tập Tập đọc nhạc

- TĐN số 4, 5

** Ghi nhớ cách thể hiện*

a) Hình tiết tấu của TĐN số 4 :

b) Hình tiết tấu của TĐN số 5 :

c) Cao độ

Tập đọc các ví dụ dưới đây :

TIẾT 15 - 16 - 17 - 18 ÔN TẬP VÀ KIỂM TRA HỌC KÌ I

1. Ôn tập bốn bài hát

- Mái trường mến yêu
- Lí cây đa
- Chúng em cần hoà bình
- Khúc hát chim sơn ca

2. Ôn tập Tập đọc nhạc

- TĐN số 1, 2, 3, 4, 5

3. Âm nhạc thường thức

Tìm hiểu về các nhạc sĩ Hoàng Việt, Đỗ Nhuận, Bết-tô-ven và các tác phẩm được giới thiệu trong sách giáo khoa.

Bài

5

♦ Học hát :

Bài *Đi cắt lúa*

♦ Nhạc lí :

- Sơ lược về quãng
- Tập đọc nhạc : TĐN số 6

♦ Âm nhạc thường thức :

Một số thể loại bài hát

TIẾT 19

- Học hát : Bài *Đi cắt lúa*
- Nhạc lí : Sơ lược về quãng

Đi cắt lúa

Dân ca H'rê (Tây Nguyên)
Sưu tầm : LÊ TOÀN HÙNG
Đặt lời mới : LÊ MINH CHÂU

Vừa phải

Đàn em vui hát ca hoà với tiếng chiêng vang lòng đón lúa mới
về ấm no khắp dân bản làng (ê). Từng đàn em vui hát ca mừng lúa ngát
hương ê ê đón lúa mới về sướng vui khắp dân bản làng (ê).

Miền đất cao nguyên màu mỡ ở Tây Nam Trung Bộ nước ta gồm có các tỉnh Gia Lai, Kon Tum, Đắk Lắk, Đắk Nông, Lâm Đồng được gọi chung là Tây Nguyên. Rừng núi Tây Nguyên bao la là nơi sinh sống của các dân tộc ít người như Ba-na, Gia-rai, Ê-đê, Xơ-đăng, Hrê, Cơ-ho và nhiều tộc người bản địa khác. Người dân Tây Nguyên yêu quê hương đất nước, yêu tự do chính nghĩa. Họ đã vật lộn với thiên nhiên, thú dữ để bảo vệ nương ngô, rẫy lúa, chiến thắng giặc ngoại xâm, giữ cho buôn làng được yên vui. Người Tây Nguyên yêu thích ca hát, nhảy múa. Mỗi dân tộc ở đây đều có nền ca nhạc phong phú với những âm điệu và tiết tấu độc đáo, đậm đà bản sắc của dân tộc mình.

Đi cấy lúa là một trong những bài dân ca của dân tộc Hrê đã trở nên quen thuộc với nhân dân ta. Bài hát ngắn gọn, mạch lạc có tính chất hồn nhiên, lạc quan,

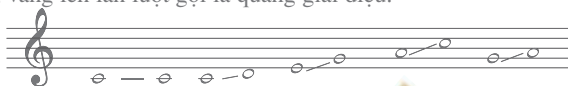

Nhạc lí

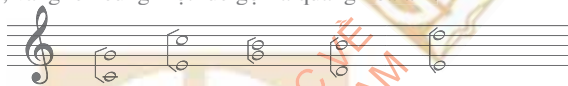
SƠ LƯỢC VỀ QUÃNG

1. Định nghĩa

- Quãng là khoảng cách về cao độ giữa 2 âm, vang lên lần lượt hoặc cùng một lúc.
- Quãng có 2 âm, vang lên lần lượt gọi là quãng giai điệu.

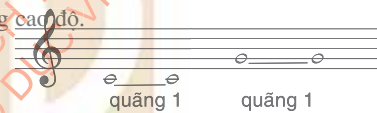
- Quãng có 2 âm, vang lên cùng một lúc gọi là quãng hoà âm.

2. Gọi tên quãng

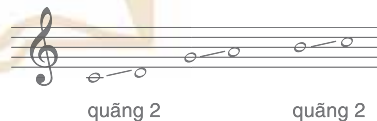
- Quãng 1 : gồm 2 nốt cùng tên, cùng cao độ.

Ví dụ :

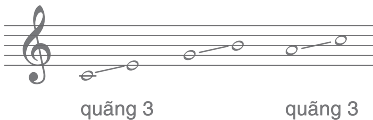
- Quãng 2 : gồm 2 nốt đi liền bậc.

Ví dụ :

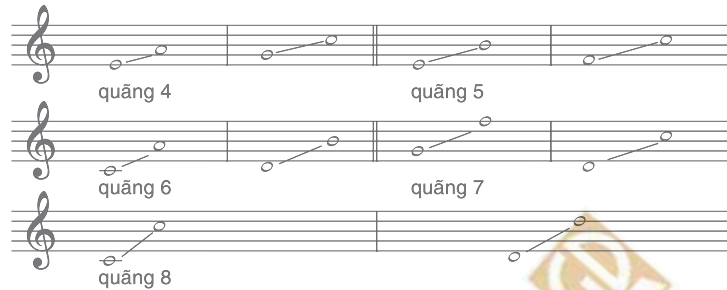

- Quãng 3 : gồm 2 nốt cách nhau một bậc âm.

Ví dụ :

Tương tự như vậy, lần lượt có các quãng 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, ...

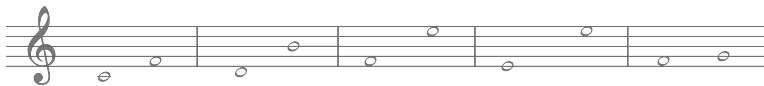

Quãng lớn hơn quãng 8 :

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Tập hát bài *Đi cắt lúa* và chú ý hát đúng những tiếng có luyến trong bài.
2. Gọi tên các quãng sau đây :

TIẾT 20

- Ôn tập bài hát : *Đi cấy lúa*
- Tập đọc nhạc : TĐN số 6

Tập đọc nhạc : TĐN số 6

Xuân về trên bản

(Trích)

Nhạc và lời : NGUYỄN TÀI TUỆ

Vừa phải

Nhịp nhàng cảnh hoa gió đưa lời ca.
 Dập diu cảnh hoa hoa thắm bao lời ca.
 Rì rào suối reo lúa ngàn xanh thắm.
 Đường rừng khắp nơi cánh dù phơi phơi.
 Kìa trong nắng vàng tiếng kèn lá
 Kìa bao cánh xoe nô đùa với
 đưa như ngàn chim hót mùa xuân tươi về.
 hoa gió ngàn chim hót lời ca đi về.

* Nhận xét TĐN số 6 :

- Về cao độ : dùng các nốt trong thang
 5 âm : La - Đô - Rê - Mi - Son (La).
 Âm chủ của bài hát là nốt La.

- Về trường độ : có một hình tiết tấu cân
 chú ý ở nhịp thứ 15, 16.

- Đường nét giai điệu nhẹ nhàng, mềm mại.

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Học thuộc bài *Đi cấy lúa*. Tìm một số bài dân ca của các dân tộc Tây Nguyên.
2. Luyện bài TĐN số 6 và ghép lời ca.

TIẾT 21

- Ôn tập Tập đọc nhạc : TĐN số 6
- Âm nhạc thường thức : Một số thể loại bài hát

Âm nhạc thường thức MỘT SỐ THỂ LOẠI BÀI HÁT

Để phân chia thể loại bài hát (hoặc thể loại âm nhạc), người ta căn cứ vào nội dung âm nhạc hoặc hình thức trình diễn, có khi lại căn cứ vào môi trường và hoàn cảnh sử dụng. Dưới đây là một số thể loại bài hát :

1. Hát ru

Hát ru là những bài ca có âm điệu khoan thai, nhẹ nhàng, tiết tấu đung đưa như để ru cho trẻ ngủ. Lời ca trong các bài hát ru thường nói về tình cảm mẹ con ...

Ví dụ :

- *Ru con* (Dân ca Nam Bộ)
- *Ru em* (Dân ca Xơ-đăng, Tây Nguyên)
- *Lời ru trên nường* (Nhạc : Trần Hoàn - Thơ : Nguyễn Khoa Điềm)
- *Mẹ yêu con* (Nguyễn Văn Tý)
- *Ru con mùa đông* (Đặng Hữu Phúc)

2. Hành khúc

Đó là những bài ca có âm điệu khoẻ mạnh, hùng tráng, tiết tấu phù hợp cho đoàn người đi đều bước. Tác phẩm âm nhạc có tính chất hành khúc thường cấu trúc rõ ràng, mạch lạc, vuông vắn. Các bài hành khúc thường được dàn nhạc kèn diễn tấu trong các cuộc duyệt binh, diễu hành ...

Ví dụ :

- *Tiến bước dưới Quân kì* (Doãn Nho)
- *Tiến về Sài Gòn, Lên đàng* (Lưu Hữu Phước)
- *Hành khúc Đội Thiếu niên Tiền phong Hồ Chí Minh* (Phong Nhã)
- *Nổi vòng tay lớn* (Trịnh Công Sơn)

3. Bài hát lao động

Nhịp điệu những bài hát này thường phù hợp với các động tác lao động như chèo thuyền, kéo thuyền, kéo gỗ, leo núi, dệt vải ...

Ví dụ :

- *Hò kéo thuyền trên sông Von-ga* (Dân ca Nga)
- *Hò hụi, Hò giã gạo, Hò leo núi, Hò kéo lưới* (Dân ca Trung Bộ)
- *Đào công sự* (Nguyễn Đức Toàn)
- *Hò kéo pháo* (Hoàng Vân)

4. Bài hát sinh hoạt, vui chơi

Đây là loại bài có nội dung và giai điệu vui tươi, có thể hát trong sinh hoạt, khi đi chơi, cắm trại, trong các ngày lễ hội ...

Ví dụ :

- *Bắc kim thang* (Dân ca Nam Bộ)
- *Tàu em đi trại hè* (Phong Nhã)
- *Cái bóng* (Nhạc : Phan Trần Bảng - Lời : Ca dao)
- *Em vui chơi ngày hôm nay* (Phạm Tuyên)

5. Bài hát trữ tình, tình ca

Là những bài hát giàu tình cảm, nội dung thường đề cập đến tình yêu, đất nước, con người ...

Ví dụ :

- *Tình ca* (Hoàng Việt)
- *Bài ca hi vọng* (Văn Ký)
- *Chị tôi* (Trần Tiến)
- *Em ơi, Hà Nội phố* (Nhạc : Phú Quang - Thơ : Phan Vũ)
- *Viết Nam quê hương tôi* (Đỗ Nhuận)
- *Bụi phấn* (Nhạc : Vũ Hoàng - Thơ : Lê Văn Lộc)
- *Em đi trong tươi xanh* (Vũ Thanh)
- *Em đi giữa biển vàng* (Nhạc : Bùi Đình Thảo - Thơ : Nguyễn Khoa Đăng)
- *Khi tóc thầy bạc trắng* (Trần Đức)

6. Bài hát nghi lễ, nghi thức

Những bài hát ở thể loại này có tính chất nghiêm trang, dùng trong nghi lễ, chào cờ, mặc niệm, có khi là bài hát riêng của một tổ chức đoàn thể ...

Ví dụ :

- *Tiến quân ca* (Văn Cao)
- *Hồn tử sĩ* (Lưu Hữu Phước)
- *Quốc tế ca* (Nhạc : Pi-e Đơ-gây-te - Thơ : Ô-gien Pốt-chi-ê)
- *Đội ca* (Phong Nhã)

Sự đa dạng về nội dung, về hình thức âm nhạc, về các phương thức trình diễn tạo nên rất nhiều thể loại làm cho nghệ thuật âm nhạc phong phú và hấp dẫn.

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Tìm thêm một số bài hát có tính chất khác nhau và xếp vào 6 thể loại đã học.
2. Đọc bài TĐN số 6, ghép lời ca và tập hát diễn cảm.

Bài

6

♦ Học hát :

Bài Khúc ca bốn mùa

♦ Tập đọc nhạc :

TĐN số 7

♦ Âm nhạc thường thức :

Vài nét về âm nhạc thiếu nhi Việt Nam

TIẾT 22

- Học hát : Bài Khúc ca bốn mùa

- Bài đọc thêm : Tiếng sáo Việt Nam

Khúc ca bốn mùa

Vừa phải - Hồn nhiên

Nhạc và lời : NGUYỄN HẢI

Hạt nắng hạt nắng cho mẹ ra đồng. Hạt mưa hạt
mưa cho cây lúa trở đồng. Hạt nắng hạt nắng trên vai em đến
trông. Hạt mưa hạt mưa cho cây vườn thêm xanh. Khi trời đổ
nắng có mưa về dịu lại. Khi trời đầy mưa có
nắng về sưởi ấm. Bốn mùa có nắng và có

Mưa nắng là hiện tượng của trời đất, của thiên nhiên. Chuyện mưa nắng được tác giả hình tượng hoá thành những “hạt nắng, hạt mưa” rồi liên hệ với mẹ, với các bạn nhỏ, với cây lúa trên đồng, với vườn cây bên nhà để viết thành bài hát *Khúc ca bốn mùa*. Bài hát được viết ở nhịp $\frac{3}{8}$ (tính chất nhịp $\frac{3}{4}$ gần giống như nhịp $\frac{3}{4}$). Với nét nhạc nhịp nhàng, êm nhẹ, *Khúc ca bốn mùa* đem tới cho các em một cách nhìn thiên nhiên thú vị và gần gũi với tuổi thơ.

BÀI ĐỌC THÊM

TIẾNG SÁO VIỆT NAM

Sáo trúc là một nhạc cụ rất quen thuộc và phổ biến ở nước ta. Phải chăng vì sáo làm bằng thứ nguyên liệu sẵn có từ những cây nứa, cây sậy, cây trúc nên cây sáo đã được phổ biến ở khắp nơi.

Trong các lễ hội của nhân dân ta, tiếng sáo vang lên ở sân đình cùng với dàn nhạc chèo, dàn nhạc tuồng... Ngoài đồng, những em bé ngồi trên lưng trâu cũng biết thổi sáo. Đối với đồng bào các dân tộc miền núi, cây sáo cũng rất quen thuộc gần gũi. Ở đây tiếng sáo là cung bậc của những tình cảm thân thiết, yêu thương.

Âm thanh của sáo trúc gọi lên khung cảnh đồng quê, làng xóm êm ả của nông thôn Việt Nam thanh bình.

Sáo có nhiều loại. Thường sáo có 5, 6 lỗ hoặc nhiều hơn. Tùy từng loại mà người ta khoét lỗ theo hệ thống thang âm riêng. Người thổi sáo sử dụng ngón tay khéo léo, hơi thổi đẩy dẫn kết hợp với tai nghe âm thanh chính xác để tạo nên những nét nhạc hay và đẹp. Sáo tuy không phát ra thành lời nhưng khi nghe tiếng sáo ta cảm thấy như nghe tiếng nói thân thương của con người.

Cây sáo Việt Nam đã được các nghệ sĩ thổi sáo nâng lên thành một nhạc cụ độc đáo để biểu diễn những bản nhạc hết sức hấp dẫn với kỹ thuật trình tấu phức tạp, tinh tế. Trên sân khấu ca nhạc ở trong nước và thế giới, cây sáo Việt Nam đã làm rung động hàng triệu trái tim những người hâm mộ nghệ thuật.

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Em biết bài hát nào sáng tác về chủ đề mùa xuân, mùa hè, mùa thu.
2. Học thuộc bài *Khúc ca bốn mùa*.

TIẾT 23

- Ôn tập bài hát : *Khúc ca bốn mùa*
- Tập đọc nhạc : TĐN số 7

Tập đọc nhạc : TĐN số 7

Quê hương

Dân ca U-crai-na

Vừa phải - Tha thiết

Đồng quê bát ngát mênh mông quê hương nhà. Dòng sông uốn
quanh nước trôi êm đềm. Bạch dương tươi tốt lá
xanh cành vươn bên bờ. Lúa nơi cố hương thân yêu muôn đời.

* Nhận xét TĐN số 7 :

- Về cao độ : xây dựng trên thang 7 âm có âm chủ là nốt La.

- Về trường độ : chủ yếu dùng nốt đen, nốt trắng, nốt trắng chấm đôi.

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Nhận xét về tính chất âm nhạc của bài TĐN số 7.
2. Đọc TĐN số 7 và kết hợp đánh nhịp $\frac{3}{4}$. Ghép giai điệu với lời ca.

TIẾT 24

- Ôn tập bài hát : *Khúc ca bốn mùa*
- Ôn tập Tập đọc nhạc : TĐN số 7
- Âm nhạc thường thức : Vài nét về âm nhạc thiếu nhi Việt Nam

Âm nhạc thường thức

VÀI NÉT VỀ ÂM NHẠC THIẾU NHI VIỆT NAM

Âm nhạc nói chung và ca hát nói riêng là nhu cầu về tinh thần hết sức cần thiết đối với thiếu nhi. Từ bao đời nay, trong dân gian đã lưu truyền biết bao câu ca dao, những bài đồng dao, những câu nói vần, nói về đẩy tính âm nhạc cho trẻ em chơi và hát.

Trước Cách mạng tháng Tám - 1945, những bài hát cho trẻ em thật hiếm hoi. Sau cách mạng, cùng với phong trào thiếu niên, nhi đồng phát triển mạnh, hoạt động ca hát trong các em được quan tâm và bài hát viết cho lứa tuổi này ngày càng được những nhạc sĩ sáng tác chú ý.

Hơn nửa thế kỉ qua, đã có hàng ngàn bài hát cho trẻ em ở các lứa tuổi mầm non, nhi đồng, thiếu niên. Có thể nói, trong nền âm nhạc cách mạng Việt Nam hiện đại đã hình thành một dòng âm nhạc cho trẻ em. Các bài hát cho trẻ em vang lên trên các sân khấu hội diễn, các phương tiện thông tin đại chúng, trong các trường học, các buổi sinh hoạt thiếu nhi ở khắp thành phố, nông thôn, miền núi, ...

Các bài hát cho thiếu nhi thật phong phú, đa dạng và giàu tính giáo dục. Nhiều bài hát đã đạt tới trình độ nghệ thuật cao được cả người lớn và trẻ em yêu thích. Có những bài lưu truyền từ thế hệ này qua thế hệ khác, tồn tại lâu dài cùng năm tháng.

Có những nhạc sĩ hầu như gắn bó suốt cuộc đời với sự nghiệp sáng tác cho trẻ em. Họ đã đem đến cho lứa tuổi nhỏ những bài ca hồn nhiên, trong sáng, đầy cảm xúc với những hình tượng âm nhạc đẹp đẽ.

Trong số rất nhiều nhạc sĩ đã đóng góp bài hát cho phong trào âm nhạc thiếu nhi Việt Nam có thể kể một số tác giả và những bài hát tiêu biểu như :

Phong Nhã với bài *Ai yêu Bác Hồ Chí Minh hơn thiếu niên nhi đồng*, Hành khúc *Đội Thiếu niên Tiên phong Hồ Chí Minh* ... ; Lưu Hữu Phước với *Reo vang bình minh*, *Thiếu nhi thế giới liên hoan* ... ; Lê Thương với *Chú Cuội* ; Hùng Lô với *Hè về* ; Phạm Tuyên với *Cánh én tuổi thơ*, *Chiếc đèn ông sao* ... ; Hoàng Vân với *Em yêu trường em*, *Mùa hoa phượng nở* ... ; Mộng Lân với *Em là mầm non của Đảng*, Nguyễn Bá Ngọc - *Người thiếu niên dũng cảm* ... ; Phan Huỳnh Điểu với *Đội kèn tí hon* ; Văn Chung với *Lượn tròn lượn khéo* ; Trương Quang Lục với *Màu mực tím*, *Tuổi hồng* ; Trịnh Công Sơn với *Em là bông hồng nhỏ* ; Bùi Đình Thảo với *Đi học*, *Em đi giữa biển vàng* ; Hoàng Long - Hoàng Lô với *Bác Hồ - Người cho em tất cả*, *Từ rừng xanh cháu về thăm Lăng Bác* ; Hàn Ngọc Bích với *Đưa cơm cho mẹ đi cày*, *Em bay trong đêm pháo hoa* ; Xuân Giao với *Em mơ gặp Bác Hồ* ; Phạm Trọng Cầu với *Cho con* ... Và nhiều nhạc sĩ khác như Cao Minh Khanh, Lê Minh Châu, Vũ Trọng Tường, Hà Hải, Phạm Đăng Khương, Phan Trần Bảng, Nguyễn Văn Hiên, Trần Đức, Vũ Hoàng, Trần Ngọc, Huy Trân ... đã có nhiều bài hát cho tuổi

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. sưu tầm các bài hát thiếu nhi em yêu thích.
2. Học thuộc TĐN số 7 và ghép với lời ca.

TIẾT 25
ÔN TẬP VÀ KIỂM TRA

1. Ôn tập hai bài hát

- *Đi cấy lúa*
- *Khúc ca bốn mùa*

2. Ôn tập Nhạc lí

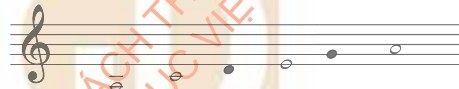
Quãng

3. Ôn tập Tập đọc nhạc

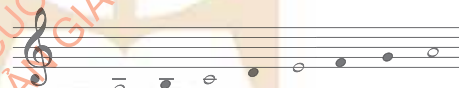
TĐN số 6, 7

*** Ghi nhớ cách thể hiện**

a) Đọc thang 5 âm có âm chủ là nốt La :

b) Đọc thang 7 âm có âm chủ là nốt La :

c) Cao độ :

d) Hình tiết tấu :

(Bài TĐN số 6)

(Bài TĐN số 7)

Bài

7

- ◆ Học hát :
Bài *Ca-chiu-sa*
- ◆ Nhạc lí :
Gam trưởng - Giọng trưởng
- ◆ Tập đọc nhạc :
TĐN số 8
- ◆ Âm nhạc thường thức :
Nhạc sĩ Huy Du và bài hát *Đường chúng ta đi*

TIẾT 26

- Học hát : Bài *Ca-chiu-sa*
- Bài đọc thêm : Bản hành khúc cách mạng

Ca-chiu-sa

Nhạc : *BLAN-TE (NGA)*
Lời Việt : *PHẠM TUYẾN*

Nhanh - Vui

Dòng sông xưa rừng táo trắng hoa nở đôi bờ.
Gửi về ai lời hát thiết tha từ xóm làng.

Lặng lẽ trôi mặt nước đã loang sương mờ. Kìa bóng ai thấp
Từ bờ sông gửi tới cánh chim đại bàng. Người chiến sĩ mến

thoáng đó chính Ca - chiu - sa. Giữa trời mây dòng sông nắng tươi chan hoà.
thương có hay chăng tấm lòng. Chốn làng quê rằng ai nhớ mong đêm ngày.

Ca-chiu-sa là tên bài hát của nhạc sĩ Blan-te (Nga), sáng tác trong cuộc chiến tranh vệ quốc vĩ đại của nhân dân Liên Xô (cũ) chống phát xít Đức (1939 - 1945). Bài hát được phổ biến rộng rãi và nhiều người tưởng đó là dân ca Nga. Các cô gái Nga đã hát *Ca-chiu-sa* để động viên các chiến sĩ Hồng quân bên chiến hào. Yêu thích bài hát và cảm động trước tấm lòng của những thiếu nữ, các chiến sĩ lấy ngay tên *Ca-chiu-sa* (tên gọi thân mật của các cô gái Nga) đặt cho một loại vũ khí, gọi là tên

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Em hãy kể tên một vài bài hát thiếu nhi của Liên Xô (cũ) mà em biết.
2. Thử đặt lời ca mới theo giai điệu của bài *Ca-chiu-sa* (chủ đề về thầy cô, mái trường, tình bạn...).

BÀI ĐỌC THÊM

BẢN HÀNH KHÚC CÁCH MẠNG

Rốt-xi-ni (1792 - 1868) là nhạc sĩ người Ý (I-ta-li-a) sống ở thành phố Bô-lô-nhơ. Ông sáng tác những bài ca cách mạng cổ vũ cuộc đấu tranh của nhân dân chống lại ách áp bức của bọn xâm lược Áo. Nhạc sĩ hiểu rõ tình trạng nguy hiểm của mình khi phải sống trong thành phố bị quân đội Áo chiếm đóng, nhưng ông không thể đi khỏi thành phố mà không có giấy phép của viên tướng chỉ huy. Rốt-xi-ni quyết định đến gặp hắn để xin giấy phép.

- Ông là ai ? - Viên tướng hỏi.

Nhạc sĩ tự xưng "họ tên" của mình và nói thêm :

- Tôi cũng là nhạc sĩ, nhưng tôi không giống cái tên Rốt-xi-ni nổi loạn ấy chuyên sáng tác những bài ca cách mạng. Tôi yêu nước Áo và tôi sáng tác tặng ngài một khúc quân hành rất hùng tráng để ngài lệnh cho đội nhạc binh của ngài biểu diễn.

Rốt-xi-ni đưa bản nhạc cho viên tướng và ông nhận được giấy phép ra khỏi thành phố. Hôm sau, đội quân nhạc Áo biểu diễn bản hành khúc đó ở quảng trường thành phố Bô-lô-nhơ, đó chính là một bài ca cách mạng. Nghe thấy âm điệu quen thuộc của bản nhạc, nhân dân thành phố Bô-lô-nhơ vui mừng kéo đến và cùng hát hoà theo. Viên tướng Áo như điên lên vì tức giận, nhưng làm thế nào được nữa,

TIẾT 27

- Ôn tập bài hát : *Ca-chiu-sa*
- Tập đọc nhạc : TĐN số 8

Tập đọc nhạc : TĐN số 8

Chú chim nhỏ dễ thương

Nhạc Pháp
Lời Việt : HOÀNG ANH

♩ Hơi nhanh - Vui

Lại đây hỡi chú chim nhỏ xinh dễ thương này.

Lại đây hỡi chú chim nhỏ xinh dễ thương.

Mời bạn cùng hoà nhịp câu hát. Chim líu lo hót theo vang lừng.

Chim ơi chim mời bạn hiền. cất tiếng hát nào bạn hiền. A!

* Nhận xét TĐN số 8 :

- Về cao độ : có các nốt Đô - Rê - Mi - Pha - Son - La (có âm Son thấp).
- Về trường độ : có nốt đen, nốt móc đơn, nốt đen chấm dôi, nốt tròn và dấu lặng đen.

♩

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Luyện TĐN số 8 kết hợp đánh nhịp.
2. Hát lời của TĐN số 8.

TIẾT 28

- Ôn tập Tập đọc nhạc : TĐN số 8
- Nhạc lí : Gam trưởng - Giọng trưởng
- Âm nhạc thường thức : Nhạc sĩ Huy Du và bài hát *Đường chúng ta đi*

Nhạc lí

GAM TRƯỞNG - GIỌNG TRƯỞNG

1. Gam trưởng

Gam trưởng là hệ thống 7 bậc âm được sắp xếp liên bậc, hình thành dựa trên công thức cung và nửa cung như sau :

Ví dụ : gam Đô trưởng

Âm ổn định nhất trong gam gọi là *âm chủ* (bậc I). Trong gam Đô trưởng, *âm chủ* là nốt Đô.

2. Giọng trưởng

Các bậc âm trong *gam trưởng* được sử dụng để xây dựng giai điệu một bài hát (hoặc một bản nhạc), người ta gọi đó là *giọng trưởng* kèm theo tên âm chủ.

Ví dụ : bài TĐN số 4 (lớp 6)

Bài nhạc trên viết ở giọng Đô trưởng, âm chủ là nốt Đô, hoá biểu không có dấu thăng, giáng ; nốt kết thúc của bài là nốt Đô.

Âm nhạc thường thức

NHẠC SĨ HUY DU

VÀ BÀI HÁT *ĐƯỜNG CHÚNG TA ĐI*

1. Nhạc sĩ Huy Du

Ông sinh ngày 1-12-1926, quê ở huyện Tiên Du, tỉnh Bắc Ninh. Sinh ra ở một vùng quan họ, ngay từ nhỏ âm nhạc dân gian đã có dấu ấn sâu đậm trong tâm hồn của ông. Năm 1944, ông tham gia Thanh niên Cứu quốc. Từ thời kì đầu kháng chiến chống thực dân Pháp, ông đã sáng tác những ca khúc nổi tiếng như : *Ba Vì năm xưa*, *Sẽ về Thủ đô*. Bước vào cuộc kháng chiến chống Mĩ cứu nước, ca khúc của ông càng tràn đầy khí thế hào hùng, phóng khoáng và đậm chất trữ tình cách mạng như : *Anh vẫn hành quân* (thơ Trần Hữu Thung), *Trên đỉnh Trường Sơn ta hát*, *Nổi lửa lên em* (thơ Giang Lam*), *Đường chúng ta đi* (thơ Xuân Sách) ...

Nhạc sĩ Huy Du là một trong số những tác giả có nhiều đóng góp cho nền âm nhạc Việt Nam hiện đại. Ông đã được Nhà nước trao tặng Giải thưởng Hồ Chí Minh về Văn học - Nghệ thuật.

2. Bài hát *Đường chúng ta đi*

Nhạc sĩ Huy Du viết bài hát này vào năm 1968 giữa lúc cuộc chiến tranh chống Mĩ cứu nước đang diễn ra ác liệt. Đó là bài hát có sức sống lâu bền trong đời sống âm nhạc của nhân dân ta.

Bài hát viết ở nhịp $\frac{4}{4}$ và được chia làm 3 đoạn :

Đoạn một với nét nhạc dân trữ, mô tả đất nước tươi đẹp của chúng ta khi cuộc chiến tranh còn nhiều gian nan, vất vả nhưng toàn dân vẫn tin tưởng vào sự lãnh đạo của Đảng và Bác Hồ, hướng về ngày mai tươi sáng của dân tộc.

Đoạn hai với tiết tấu sôi động, dồn dập như thúc giục quân và dân ta nhanh bước trên con đường giải phóng quê hương.

Đoạn ba trở lại với không khí âm nhạc tương tự như đoạn một. Ở đây giai điệu mang tính kêu gọi, thôi thúc toàn dân tộc vững bước tới ngày toàn thắng.

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Hãy sưu tầm những bài hát thiếu nhi viết ở giọng Đô trưởng mà em đã học.
2. Hãy kể tên một số bài hát của nhạc sĩ Huy Du mà em biết.

* Giang Lam là một nhà báo, có sáng tác một số bài thơ, trong đó có bài *Nổi lửa lên em* được nhạc sĩ Huy Du phổ nhạc. (Theo lời kể của nhạc sĩ Huy Du).

Đường chúng ta đi

Nhạc : HUY DU
Lời : Thơ XUÂN SÁCH

Vừa phải - Trong sáng tự hào

mf Việt Nam ! Trên đường chúng ta đi
nghe gió thổi đồng xanh quê ta đó. Nghe sóng biển ầm
vang xa tận tới chân trời. *p* Nghe ầm lòng những khi đang dồn
bước Mà vui sao ta chẳng nói lên lời (Nhạc)
Dặm đường xa ta đi giữa mùa xuân
Ta đi giữa tình thương của Đảng. *mf* Tiếng Bác Hồ rung
động mãi trong tim. *p* Đường ta đi ánh lửa soi đêm dài. Đường ta
về trong nắng ấm ban mai. *f* Việt Nam ! Việt Nam ! Qua từng bước gian
nan. Lớn lên rồi đẹp những mùa xuân.

Nhanh hơn

f Ta đi qua phố qua làng. Ngọn đèn sáng giục lòng ta
đó. Lời mẹ nói ấm lành ngọn gió. Đàn
em vui ríu rít mái trường. Ta đi đường rợp bóng
hàng dương. Đất bom đào đã lên màu cỏ mới.
Những cặp mắt đêm đêm trông đợi. Chiến trường xa đón
dập những chiến công. Miền Nam ơi! Miền
Nam! Hỡi những dòng sông soi bóng dừa xanh.
mf Những đỉnh núi khuất mây mờ xa tắp.
f Ta sẽ đến nơi đâu còn giặc.
Ta chưa về khi Tổ quốc chưa yên. Việt
Nam! Việt Nam! Nghe từng tiếng vang vang!

Bài

8

♦ Học hát :

Bài *Tiếng ve gọi hè*

♦ Tập đọc nhạc :

TĐN số 9

♦ Âm nhạc thường thức :

Vài nét về dân ca một số dân tộc ít người

TIẾT 29

- Học hát : Bài *Tiếng ve gọi hè*

- Bài đọc thêm : Xuất xứ một bài ca

Tiếng ve gọi hè

Nhạc và lời : TRỊNH CÔNG SƠN

Vừa phải

Khắp phố phường tiếng ve kêu hè hè hè. Và trong những tàn lá
ve kêu hè hè hè. Chạy theo tiếng ve từng cơn mưa về giọt
mưa âm vang trên lá tiếng ve bay dày trong gió. Giọt mưa long lanh trên
những cánh hoa phượng thắm như màu ngọn cờ. Em đón mừng tiếng
ve những ngày đầu mùa, và em vẫy chào tiếng ve sau một mùa hè.

Nhạc sĩ Trịnh Công Sơn (1939 - 2001) là tác giả của rất nhiều ca khúc nổi tiếng được tuổi trẻ yêu thích như : *Huyền thoại mẹ*, *Em là bóng hồng nhỏ*, *Nhớ mùa thu Hà Nội*, *Nối vòng tay lớn* ... và những tình khúc có sức sống lâu bền trong đời sống âm nhạc của nhân dân ta.

Tiếng ve gọi hè của ông biểu hiện tình cảm náo nức, mừng vui qua chất nhạc rộn ràng, tươi tắn. Tác giả có cách nhìn tinh tế để diễn tả sự hồn nhiên trong sáng của các em trước thiên nhiên, và cảm xúc khi tiếng ve đầu tiên báo hiệu mùa hè đến.

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Kể tên những bài hát của nhạc sĩ Trịnh Công Sơn mà em biết.
2. Tìm những bài hát viết về chủ đề mùa hè.

BÀI ĐỌC THÊM

XUẤT XỨ MỘT BÀI CA

Tháng 4 năm 1975, khi những binh đoàn chủ lực của bộ đội ta rầm rập tiến về giải phóng Sài Gòn, ngày vui toàn thắng sắp đến gần, các nhạc sĩ cũng bị cuốn hút bởi nhịp điệu thần tốc, say sưa của đất nước. Hàng loạt các bài hát chào mừng chiến thắng ra đời. Nhạc sĩ Phạm Tuyên lúc đó đang viết một bản hợp xướng nhiều chương. Ông thấy không thể viết tiếp được nữa mà phải chọn viết một cái gì đó ngắn gọn, súc tích, thật đại chúng mà vẫn thể hiện được không khí hân

hoan vui đón ngày đại thắng của dân tộc.

Một buổi chiều, nhạc sĩ Phạm Tuyên đi qua ngôi nhà sàn năm xưa Bác ở. Ngày vui đại thắng đã đến gần mà Bác đã đi xa. Nhạc sĩ cảm thấy trong cuộc đời chưa bao giờ có những phút giây phấn chấn, sung sướng và nghẹn ngào như lúc ấy : 50 triệu người Việt Nam trong những ngày vinh quang này đều hướng về Bác. Bác không còn nữa nhưng chiến thắng này là của cả dân tộc kính dâng lên Bác. Bác vẫn bắt nhịp cho cả dân tộc hát bài ca đại thắng.

Trong lúc cảm xúc dâng trào, nhạc sĩ Phạm Tuyên đã viết một mạch trong vòng hai tiếng đồng hồ bài hát *Như có Bác trong ngày đại thắng*. Nhạc sĩ tâm sự : “Chưa bao giờ tôi viết nhanh, lại viết trong nghẹn ngào, xúc động đến tột độ như lần ấy”.

Chiều 30 tháng 4 năm 1975, khi lá cờ Tổ quốc phấp phật tung bay trên nóc dinh Độc Lập thì bài hát *Như có Bác trong ngày đại thắng* cũng đồng thời được vang lên. Bài hát ngắn gọn được mọi người học thuộc ngay. Nhân dân thành phố mang tên Bác hát vang bài ca chào đón đoàn quân tiến vào thành phố. Trong giây phút thiêng liêng ấy, ai ai cũng nhớ về Bác. Bác vẫn còn mãi mãi trong chiến thắng oai hùng của đất nước.

Bài hát ngắn gọn, thuộc thể ca khúc quần chúng, có bố cục rất vuông vắn gồm hai đoạn đơn, trong đó đoạn hai hoàn toàn là sự nhắc lại 4 lần 5 tiếng “Việt Nam - Hồ Chí

Minh”. Toàn bộ bài chỉ có một lời ca, có thể khái quát cho cả một chặng đường lịch sử của dân tộc.

Khi đã giành được độc lập tự do, người ta chỉ còn nghĩ đến hai danh từ thiêng liêng nhất : Việt Nam - Hồ Chí Minh, tên nước và tên người khai sinh ra nước Việt Nam mới. Hai danh từ ấy đồng thời là niềm tin yêu, trù mến của mọi người dân Việt Nam.

Từ khi ra đời, bài hát đã có sức sống mạnh mẽ trong quần chúng. Ở nhiều nước trên thế giới người ta cũng biết và hát bài hát này mỗi khi có những cuộc gặp gỡ, tiếp xúc với các đại biểu Việt Nam.

“Như có Bác Hồ trong ngày vui đại thắng

Lời Bác nay đã thành chiến thắng huy hoàng

Ba mươi năm đấu tranh giành toàn vẹn non sông